

Schriftlezing: Psalm 77

Tekst: idem

Baflo

Ps. 75:1,2,6

Ps. 76:1,3

Ps. 77:1,2,3

Ps. 77:4,5,6

Ps. 73:9,10,11

Kantens/Middelstum

Ps. 75:1,2,6

Ps. 77:1,2,3

Ps. 77:4,5,6

Gez. 179^a

Ps. 73:9,10,11

Gehouden te: Baflo, 26-08-12 (9.30 u.)
 Kantens, 26-08-12 (14.30 u.)

Thema: Vragen en gedenken

Gemeente van onze Heer Jezus Christus, broeders en zusters, jong en oud,

Schreeuwt ú wel eens tegen God?

Wat? Schreeuwen tegen God, dat doe je toch niet. Dat past niet voor kinderen van God. Tegen je vader schreeuw je ook niet. Hooguit als je boos bent. Maar verder... Luid roepen dan? Ook niet!

U vindt dat u geen reden hebt om tot God te roepen en te schreeuwen. U bent niet zo in nood, dat u om hulp of aandacht moet schreeuwen. Wees daar dankbaar voor! Het kan ook zijn dat u vindt dat het niet mag: schreeuwen tegen God. Dat de Heer dat niet wil hebben. Of dat Hij het niet kan hebben.

Nou, God kan het wel hebben, wanneer mensen luid tot Hem roepen. Wie dat doet is in goed gezelschap, van onder andere de dichter van Psalm 77 en andere gelovigen uit het Oude en het Nieuwe Testament. Lees de psalmen maar.

Een andere vraag. Is er in het huidige geestelijke klimaat in christelijk Nederland wel ruimte om te roepen en te klagen? Is er ruimte voor aanvechtingen en klachten naar de hemel?

Soms denk je van niet. Het zijn immers vooral genezing, praise en succesverhalen die furore maken en opgeld doen. Zo lijkt het. Het welvaartsevangelie verslaat velen. We moeten alles positief benaderen. En God wil niet dat we ziek blijven en zo. Prijs de Heer en klap in je handen van blijdschap. Want we moeten en willen Gods aanwezigheid beleven en voelen. Dat past bij de gevoelscultuur, waar we helemaal in zitten, ook als christenen.

Maar als we Gods aanwezigheid nu eens niet zo direct ervaren? Als God zich nu eens verborgen lijkt te houden voor ons, en wij de indruk hebben dat God zijn genade heeft vergeten. Als er wel lijden is, dat niet direct wordt opgelost? En problemen of ziekte, die niet snel verdwijnen op jouw gebed? Wat dan?

Wend je je dan teleurgesteld af van God en van het geloof? Dat gebeurt. Of ga je je dan des te intensiever concentreren op wat God gedaan heeft in het verleden en op wat daarover verteld wordt in de Bijbel?

Dat laatste doet de dichter van Psalm 77. En hij komt zeker verder in zijn geloof en vertrouwen op de Heer.

U zit vast niet te wachten op een sombere psalm en een even sombere preek. Dat wordt het ook niet. Dat is in elk geval niet mijn bedoeling. Want Psalm 77 is geen sombere psalm. Al gaat hij heel diep en klinken er heel intense vragen, haast uitgeschreeuwd aan het adres van God. En verder: de psalm is een oefening in het gedenken van Gods grote werken. Vandaar het thema van deze preek:

Vragen en gedenken

1. Vragen mag bij God, heel intens.
2. Gedenken geeft troost, heel zeker.

1. Vragen mag bij God, heel intens.

De dichter van Psalm 77 is een mens in grote nood. Hij heeft er slapeloze nachten van. Rondtollende gedachten veroorzaken grote onrust in zijn geest. Wat houdt hem dan zo bezig? Wat maakt dat hij ongetroost is en dag en nacht luid tot God roept? Is dat persoonlijke nood? Zit hij psychisch geweldig in de knoei? Of is hij depressief geworden en ziet hij het daarom niet meer zitten? Het is zeker persoonlijke nood, waarin de dichter zit. Maar vooral raakt de nood van Gods volk hem tot in zijn binnenste. In die nood deelt hij. En hij maakt het tot de zijne.

Wat is namelijk de situatie, hoogstwaarschijnlijk?

Psalm 77 is er één uit een 'Asafbundeltje'. De psalmen 73 tot 83 zijn allemaal psalmen van Asaf. Kennelijk onder leiding van de Heilige Geest bij elkaar geplaatst in het grote psalmboek van Gods volk. Mogelijk zijn deze psalmen geschreven en voor het eerst gezongen in de tijd vlak voor de Babylonische ballingschap of in de begintijd van die ballingschap.

Een paar psalmen maken dat duidelijk. Kijk naar Psalm 74.

*"Ze hebben uw heiligdom in de as gelegd,
de plaats waar uw naam woont, verwoest en ontwijd." (Ps. 74:7)*

Of Psalm 79:

*"God, vreemde volken hebben uw land bezet,
uw heilige tempel geschonden
en Jeruzalem in puin veranderd." (Ps. 79:1)*

Ook Psalm 80 spreekt van de verwoesting van de wijnstok die God zelf geplant had. En in andere psalmen gaat het over de toorn van God, die zich openbaart over het eeuwenlang ontrouwe volk Israël.

Dat maakt het heel waarschijnlijk, dat deze uiterst pijnlijke situatie ook de achtergrond is bij Psalm 77. Gods volk is in grote nood geraakt. En de dichter voelt dat aan den lijve. Het is de nood die hij deelt met het volk van God. En die hem aanzet tot luid roepen tot God.

Zo is het 'mijn nood', zegt hij in vers 3.

"Op de dag van mijn nood zoek ik de Heer,

*bij nacht hef ik mijn handen, rusteloos,
mijn ziel laat zich niet troosten."*

De nood van Gods volk raakt de Asaf / Asafiet van de psalm. De familie Asaf was een muzikale familie sinds Davids tijd, geroepen en aangesteld om te zingen en muziek te maken voor de Heer in zijn huis. Om God groot te maken met psalmen en liederen. En om te profeteren en het volk te leren met zang en snarenspeel. Daar ligt zijn hart. Daar denkt hij aan, nu hij 's nachts niet kan slapen door zijn onrust en ongetroost zijn. Hij wil dichten en zingen, maar vindt geen woorden.

*"U laat me mijn ogen niet sluiten,
van onrust vind ik geen woorden,
ik zie terug op voorbije tijden,
op de dagen en jaren van vroeger,
bij nacht denk ik aan mijn spel op de snaren,
mijn hart zoekt, mijn geest vraagt:..." (vs. 5-7)*

In vroegere dagen was er snarenspeel en muziek en zong ik op verhoogde toon, vrolijk voor de Heer en met Gods gemeente. Dat is nu voorbij. De dichter kan er alleen maar aan terugdenken in slapeloze nachten. En zijn onrust groeit. Toch ontstaat er gaandeweg een psalm. Luid roepend tot God. Het uitschreeuwend van ellende. Rusteloos en zuchtend. Dodelijk vermoeiend zijn de rondspokende gedachten in zijn geest.

Hij komt er niet mee klaar. De slapeloosheid valt hem zo zwaar, dat hij er mee naar God toe gaat. En op wat voor een manier! Hij geeft de Heer de schuld van zijn rusteloosheid en slapeloosheid.

*"U laat me mijn ogen niet sluiten,
van onrust vind ik geen woorden." (vs. 5)*

"God, u houdt me uit de slaap!" Dat is heftig! Dat mag je niet zeggen, vinden wij. Je kunt God er toch niet de schuld van geven, dat jij niet kunt slapen.

Ja maar, wat God doet houdt mij zo bezig. Ook de toorn van God over zijn volk, hoe Hij zijn volk in de ellende heeft gebracht door eigen schuld en ontrouw. Hoe Hij als straf stad en tempel heeft laten verwoesten door de vijanden. Daar raakt de dichter niet los van. God houdt hem onrustig wakker.

En het wordt nog heftiger in de psalm. Laat tot u doordringen de vragen die de dichter heeft aan God.

*"...mijn hart zoekt, mijn geest vraagt:
Zou de Heer voor eeuwig verstoten,
zou hij niet langer liefhebben?
Is zijn trouw voorgoed verdwenen,
zijn woord voor eens en altijd verstomd?
Vergeet God genadig te zijn,
verbergt zijn ontferming zich achter zijn toorn?" (vs. 7^b-10)*

De dichter vraagt zich af of Gods trouw misschien verdwenen is en zijn woord verstomd. Hult God zich vanaf nu in zwijgen? Maar, Heer, dat kan toch helemaal niet. Dat zou u toch niet doen? Afgoden zeggen geen boe of bah, maar U bent de God van uw Woord? U bent toch de levende en sprekende God?

*"Kan God zijn gena vergeten?
Heb ik steeds vergeefs geweten,
dat des Allerhoogsten kracht
stand houdt tot het laatst geslacht?"* (Ps. 77:3, berijmd)

Dat kan toch niet waar zijn!

Wat een intense vragen aan God. Hoe vrijmoedig is de dichter! Wat is hij geraakt! En de Heer corrigeert de dichter niet. Hij tikt hem niet op de vingers, waar hij de brutaliteit vandaan haalt om zulke vragen te stellen aan God. Nee, de Heilige Geest geeft ze open en eerlijk een plaats in deze psalm en in de Bijbel. Want beter geschreeuwd tot God, dan gevloekt of doodgezwegen.

Haast nergens in de Bijbel vind je zulke intense vragen. Die overigens geen twijfel aan God verraden, maar die wel voortkomen uit een aangevochten gemoed.

Eén vraag is nog intenser dan die van de Asaf in Psalm 77. Het *"Mijn God, mijn God, waarom hebt u mij verlaten?"* in de mond van Jezus aan het kruis.

Ook bij Christus geen twijfel aan God, maar wel de intense pijn van het door God verlaten zijn onder de toorn en de vloek van God over onze ontrouw en zonden.

De vragen tolleren rond in de geest van de dichter. En ze stollen tot een pijnlijke conclusie. De dichter weet nu wat hem dwars zit.

*"En ik zeg: 'Ik weet wat mij kwelt,
de hand van de Allerhoogste is niet meer dezelfde.'"* (vs. 11)

De hand van de Allerhoogste is veranderd. God gaat niet meer op dezelfde manier met zijn volk en met mij om als eerst. God bewandelt met Israël een andere weg dan vroeger. Vroeger genade en ontferming, nu toorn en verwoesting, ballingschap en lijden.

Gods handelen is veranderd. Zo ervaart de dichter het en zo zegt hij het ook. En God snoert hem niet de mond. "Zeg het maar zo, daar kan Ik wel tegen," zegt de Heer. Vragen bij God mag, heel intens. Zelfs als het in jouw denken tot de pijnlijke conclusie leidt, dat Gods hand veranderd is. Maar zegt het wel tegen de Heer. Roep Hem aan. Confronteer Hem er mee.

*"Luid roep ik God, ik schreeuw het uit,
luid roep ik God – dat hij mij hoort.
Op de dag van mijn nood zoek ik de Heer..."* (vs. 1,2)

Daar komt het op aan: de Heer blijven zoeken in jouw nood en die van zijn volk.

Vragen en gedenken.

2. Gedenken geeft troost, heel zeker.

In zijn nood laat de dichter God niet los. Hij blijft de Heer zoeken. Alleen al het feit dat hij tot God roept en schreeuwt bewijst dat. Hij heeft zijn vragen aan God, maar is zijn geloof niet kwijt. Ook al voelt hij niet zoveel van Gods nabijheid.

Hij móet wel aan God denken en aan Gods grote werken. In het 'vragendeel' van de psalm al. Maar hij gaat daarmee door. God legt hem dat ook in gedachten en op zijn hart.

En dan komt er een omslag in de psalm, in vers 12. Niet zo heel duidelijk gemarkeerd. Maar gaandeweg, al denkend aan vroeger. Het denken aan God wordt gaandeweg gedenken van Gods werken. Die overwegen en in gedachten nemen en houden. Dat doet wat met je geloof.

Gedenken, dat is niet alleen je de feiten of grote daden van God herinneren als toen gebeurd en daarmee basta. Gedenken is: erkennen dat Gods grote werken betekenis hebben voor vandaag. Dat ze hun actualiteit voor vandaag hebben. Omdat het werken van God zijn. Die zijn nooit voorbij of afgesloten. Want God is en blijft dezelfde.

Daar raakt de dichter al gedenkend weer van doordrongen en je ziet de toon van zijn gedachten en zijn psalm veranderen.

De toon wordt directer, meer belijdend en prijzend. Hij spreekt God aan. In de eerste helft van de psalm gebeurde dat alleen in vers 5: "*U laat me mijn ogen niet sluiten...*" Nu gebeurt het uitbundig. En in vers 12 horen we de schakel om gaan. Het streepje in de bijbeltekst.

*"Ik denk terug aan de daden van de HEER –
ja, ik denk aan uw wonderen van vroeger,
overweeg elk van uw werken
en houd in gedachten uw grote daden."* (vs. 12,13)

En dan gaat hij verder. Komt hij op stoom, zou je bijna zeggen.

*"Uw weg, God, is een heilige weg –
welke god is zo groot als onze God?
U bent de God die wonderen doet,
u hebt de volken uw macht getoond,
uw arm heeft uw volk bevrijd,
de kinderen van Jakob en Jozef."* (vs. 14-16)

En in vers 17 – 19 geeft hij een uitbeelding in woorden van de doortocht door de Schelfzee. Hoe imponerend was het werk van God toen. Water, wolken, donder en aarde waren er van onder de indruk. Ze huiverden en trilden en beefden onder de machtige hand van God.

Zo trok God een heilige weg door het water en bevrijdde met machtige hand zijn volk.

De grote God is Hij. De God die wonderen doet. De bevrijder van zijn volk. U toonde uw macht aan de volken, Egypte voorop.

Deze God is dus niet veranderd, al lijkt zijn hand soms iets anders met zijn volk te doen dan vroeger. Heilig, zo kan alleen God het.

De HEER is niet veranderd. Dat gaat bij de dichter doordringen, als hij steeds intenser en bewuster de grote daden van God gedenkt en in gedachten neemt. En zijn geloof wordt op deze manier versterkt. Want Hij richt zich op de HEER. Ik vraag even uw bijzondere aandacht voor vers 20 van de psalm.

*"Door de zee liep uw weg,
door de wijde wateren uw pad,
maar uw voetsporen bleven onzichtbaar."*

Nog steeds denkt Asaf aan de doortocht door de Schelfzee. Gods weg met Israël liep door de zee. En toen ze er allemaal doorheen waren en met droge voeten aan de overkant waren gekomen, toen liet God het water weer terugvloeien. En het Egyptische leger verdronk met man en muis. Geen voetstap of wagenspoor bleef zichtbaar.

Dat gold ook van de voetsporen van God. God laat geen voetsporen achter, erkent de dichter. Gods stappen zijn voor ons niet traceerbaar, niet op te sporen of na te speuren.

Gods weg is voor ons niet in detail na te rekenen, te voelen of zichtbaar te krijgen. Maar Gods weg is wel heel reëel. God gaat met zijn volk zijn heilige weg. Hij gaat voor op en leidt zijn volk. En Hij gebruikt daarbij zijn knechten. Belijdend sluit de psalm af.

*"U leidde uw volk als een kudde
door de hand van Mozes en Aäron."*

Hier heb je het herdersmotief, dat aan het slot van Psalm 78 terugkomt. God gaat met zijn volk zijn heilige weg. In het verleden én in het heden. Dat is vooral een kwestie van geloof.

Gedenken geeft troost en zekerheid. Vanwege Gods werken en Gods woord dat volledig betrouwbaar is. Het komt er voor ons dus op aan om je te hechten aan Gods woord en vast te houden aan Gods beloften en zijn grote werken.

Wij, gelovigen van het Nieuwe Testament, hebben nog meer grote werken van God gezien. Denk aan Gods verlossingswerk door Jezus Christus. En we mogen het zien en vasthouden: "U bent een God die wonderen doet en die uw macht toont in al uw werken."

Het komt voor ons aan op geloof in deze God. Om Hem te blijven zoeken, al is ons ervaren van Gods nabijheid wel eens wat minder. Gods voetsporen blijven onzichtbaar.

Maar zijn woord blijft betrouwbaar. En zijn werken groot. Ook vandaag, met als vroeger.

*"God, op wat Gij eens verrichtte,
wil ik mijn betrouwen stichten.
Wat Gij eens gedaan hebt is
steeds in mijn gedachtenis."*

Groot bent U en zeer te prijzen!
Amen.